

Коледж приватного вищого навчального закладу
«Кіровоградський інститут державного та муніципального управління
Класичного приватного університету»

ІСТОРИЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки молодшого спеціаліста

галузь знань 0304 «Право»

спеціальність 5.03040101 «Правознавство»

(Шифр за ОПІ ГСЕ5)

Розроблено та внесено ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

Розробники програми: _____

Обговорено та рекомендовано до затвердження методичною радою
« _____ » _____ 2015 року, протокол № _____

Вступ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Історія української культури» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки молодшого спеціаліста за спеціальністю 5.03040101 «Правознавство»

Предметом вивчення дисципліни «Історія української культури» є історичний та соціальний досвід українського народу, закріплений в традиціях, нормах, звичаях, законах тощо.

Міждисциплінарні зв'язки: Знання, отримані студентами в рамках даної навчальної дисципліни в процесі навчання будуть використані при вивченні певних тем таких навчальних дисциплін як «Історія України», «Основи філософських знань», «Культурологія», «Соціологія».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістовних модулів:

Змістовний модуль №1. Теоретичні засади та джерела вивчення історії української культури

Змістовний модуль №2 Українська культура XV- XX ст.

1. Мета і завдання навчальної дисципліни «Історія української культури»

1.1. Основною *метою* викладання курсу є вивчення об'єктивних закономірностей загальнолюдських і національних культурних процесів, явищ і подій матеріального та духовного життя людей. Окрім того, розгортаючи національну культуру в європейському просторі, ставиться мета розкрити своєрідність українського культурно-історичного типу, виявити його закономірності й джерела формування та визначити внесок національних досягнень у світову загальнолюдську скарбницю.

1.2. Основними *завданнями*, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни, є:

- дати студентам необхідний мінімум теоретичних знань про сутність, структуру, функції і закономірності культурного процесу;
- виробити у студентів здатність до творчого мислення;
- сприяти формуванню наукового світогляду, високого рівня культури особистості;
- засвоїти основні категорії теорії культури;
- сприяти розширенню комунікативного рівня курсантів, студентів;
- допомогти гармонійному становленню особистості, виробленню професійної етики, моральності.

Унаслідок вивчення курсу студенти повинні *вміти*:

- аналізувати явища культурного життя;
- користуватися категоріальним апаратом теорії культури;
- збагачувати власну духовну культуру через самоосвіту;
- розрізняти світобачення і світорозуміння кожної культурно-історичної епохи.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години 2,5 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади та джерела вивчення історії української культури.

Тема 1. Предмет і завдання дисципліни.

Основне поняття про культуру. Культура і цивілізація. Типологія культури. Культура як специфічний спосіб організації та розвитку життєдіяльності людини. Культура матеріальна та духовна. Форми вираження культури: релігія, наука, мистецтво. Взаємозв'язок світової та національних культур. Функції культури. Культура та ідеологія. Культура як інструмент народоутворення.

Українська культура як предмет дослідження культурології.

Тема 2 . Методика досліджень історії української культури

Особливості розвитку, етапи формування і становлення української культури.

Періодизація. Утворення української народності і нації. Місце української культури у європейському цивілізаційному просторі.

Основні концепції «Історії української культури»: примордіалізм, конструктивізм, дуалізм. Українська культурологічна думка Г.Сковорода, М.Костомаров (теорія двохнародностей). О.Потебня («Психологічний напрям»), І.Франко, Леся Українка (теорія двохкультур в одній національній культурі) М.Грушевський (теорія «єдиного потоку»).

М.Грушевський, І.Огієнко (лінгвістична теорія культури). А.Шептицький (релігійна концепція української культури). Радянське культурознавство.

Тема 3. Культура первісного суспільства

Культура первісного суспільства як історичний тип. Основні здобутки первісної культури та їх значення для сьогодення. Періодизація. Археологічні культури на території сучасної України.

Світосприйняття первісної людини. Первісні вірування. Формування культової свідомості. Поняття про міф. Міфологія як перша історична форма культури. Типологія міфів та міфологічних персонажів.

Доцивілізаційний етап розвитку давньоруської культури. Осередки дохристиянської культури на території України. Первісні вірування. Пантеон богів. Шлюб і сім'я. Зародження релігії, мистецтва і філософії.

Тема 4. Давньоруська культура.

Християнство та його культуротворча діяльність на Русі.

Християнська культура як інструмент народоутворення і формування державного ладу. «Симфонія двох влад». Законодавство («Руська Правда»).

Давньоруська література та її жанри. Літописання. Літописні повісті («Про Батисевпобоїще», «Про похід Данила Галицького до Батия», «Про битву на Калці, про розгром тевтонських рицарів» та ін.). Полемічна література (Феодосій Печерський, Митрополит Георгій). Паломницька проза (Ігумен Данііл). Дидактична література (Володимир Мономах).

Ораторсько-проповідницька проза. (Митрополит Іларіон Київський, Кирил Туровський, «Слово о погібелі руської землі»). Військова повість.

Архітектура. Християнський храм як модель Всесвіту (конструкція, оздоблення). Перші культові споруди на Русі.

Християнський живопис та його значення у формуванні образної системи людей. Ікона. Перші іконописці.

Театральне мистецтво та музика. Літургійна драма. Церковний спів. Народні театральні дійства. Культурно-освітні центри на Русі. Культурне життя в Давньоруській державі. Міста і монастирі як осередки культури. Школи.

Змістовий модуль 2. Українська культура XV - XX ст.

Тема 5. Українська культура епохи Відродження

Ідеї Реформації та формування національних культур в Речі Посполитій. Діалог тавзаємодія національних культур. Литовська культура. Білоруська культура. Польська культура. Українська культура. Освіта (братські православні, єзуїтські та протестантські школи).

Києво-Могилянська колегія. Діяльність митрополита Петра Могили.

Література. Латиномовна та польськомовна поезія (Ю.Котермак (Дрогобич), П. Русин зКросна, Г. Чуй (Русин) із Самбора, Г. Тичинський, І. Туробінський-Рутенець, С.Кленович).

Лексикографічні праці («Грамати́ка» Л.Еласонського, «Адельфотес» (1591), «Грамати́ка» Л.Зизанія (1596), «Грамати́ка словенська» М.Смотрицького (1619), «Грамати́ка словенська» І.Ужевича (1643) та ін.).

Полемічна публіцистика (С.Ожеховський, Г.Смотрицький, В.Суразький, С.Зизаній, Христофор Філалет, Клирик Острозький, І.Вишенський, М.Смотрицький). Розробка концептуальних основ історії («Синопис», 1674).

Віршування (Г. Смотрицький, А. Римша, Т.Земка). Драматичні жанри (П. Беринда, А.Скульський, І. Волкович, Я. Гаватович).

Стиль бароко в архітектурі та мистецтві.

Тема 6. Українська культура в епоху абсолютизму та Просвітництва

Світоглядні засади Просвітництва та його українські послідовники (Г.Сковорода, Г.Козицький, О.Паліцин, Я.Козельський, В.Капніст, В.Каразін, М.Максимович, О.Бодяньський, М.Балудяньський, П.Лодій, В.Кукольник, Н.Кукольник, І.Орлай).

Формування національної еліти. Культурно-мистецькі салони (Київ, Харків, Одеса, Чернігів, Полтава, маєткові салони аристократії). Фольклористика. «Українська школа» в польській літературі (Т.Падура, А.Мальчевський, С.Гошинський, В.Поль, Ю.Чайковський, С.Вінценз, Є. Єнджеєвіч, Ю. Лободовський).

Становлення державної освітньої системи на Україні. Початкова, середня та вища освіта. Заклади професійної освіти. Жіноча освіта. Освіта в Галичині і Закарпатті.

Ідеї Просвітництва в українській архітектурі і мистецтві. Архітектура.

Містобудування. Садово-паркова і ландшафтна архітектура (Біла церква, Умань, Тростянець, Качанівка, Сокирниця). Живопис (Д.Левицький, В.Боровиковський, К.Головачевський, І.Саблуков, А.Лосенко).

Українська література епохи Просвітництва.

Нові літературні жанри: ода, елегія, байка, трагедія, комедія, повість, роман. Силабічне віршування. Козацько-старшинські літописи (Г.Грабянка, С.Величко, П.Симоновський, О.Шафонський, В.Рубан, О.Рігельман).

Театральне мистецтво. Драматургія (Ф.Прокопович, Л.Горка, Т.Трохимович, С.Лянскоронський, В.Лащевський, М.Довгалевський, М.Козачинський, Г.Кониський та ін.)

Музично-хорове мистецтво (Д.Бортнянський, М.Березовський, А.Ведель)

Тема 7. Українська культура епохи промислового перевороту та соціальних зрушень

Промислова революція в Європі та її наслідки. Перетворення «українства» з культурної та культурно-етнічної категорії в політичну. (Кирило-Мефодіївське товариство, «громади», «хлопомани»). Українська суспільно-політична думка (М.Костомаров, П.Куліш, В.Каразін, М.Максимович). «Молода Україна». Мовне питання (П. Куліш, діячі «Руськоїтрійці», М.Драгоманов та ін.). Формування

національних образів українського життя в творах художньої літератури (М.Гоголь, Т.Шевченко, Марко Вовчок, Г.Квітка-Основ'яненко, Панас Мирний, І.Нечуй-Левицький, І.Франко, Леся Українка).

Народництво. Недільні школи (Х.Алчевська, барон М.Корф). Культурні і політичні процеси в Галичині і Закарпатті.

Архітектура. Стиль модерн (В.Городецький, Г.Гай, О.Бекетов, В.Кричевський, К.Жуков). Образотворче мистецтво. Монументальний, історичний, пейзажний, жанровий та портретний живопис (С.Васильківський, І.Іжакевич, О.Мурашко, І.Труш, О.Новаківський, брати Ф. та В. Кричевські. Художники-експресіоністи (О.Богомазов). Скульптура (М.Паращук, А.Попель, О.Архипенко, І.Кавалеридзе). Товариство пересувних художніх виставок (1870).

Музичне мистецтво. Поява великих музичних форм. Творчість композиторів М.Лисенка, К.Стеценка, М.Леонтовича, С.Людкевича.

Український театр. Перехід від аматорського до професійного театру (І.Котляревський, Г.Квітка-Основ'яненко, М.Кропивницький, І.Карпенко-Карий).

Тема 8. Українська культура ХХ–ХХІ ст.

Національно-культурні проекти в політичному протистоянні Громадянської війни.

Шляхи розвитку української культури в 20–30 рр. Діяльність літературно-мистецьких об'єднань «Пролеткульт», «Плуг», «Гарт», Вапліте. Мовне питання.

Становлення українського модернізму: символізм, футуризм, неокласицизм

(В.Винниченко, М.Вороний, Г.Чупринка, Б.Лепкий, М.Сріблянський, М.Зеров, П.Филипович, М.Куліш, М.Хвильовий, Г.Косинка, Є.Плужник, М.Драй-Хмара, та ін.)
Метамистецтво (М.Семенко, Г.Шкурупій, Г.Коляда, Д.Бузько, О.Слісаренко, М.Ірчан.).

Український мистецький авангард. (М.Бойчук, К.Малевиц, О.Богомазов, О.Новаківський, М.Паращук, О.Архипенко, Б.Лятошинський, В.Косенко, М.Вериківський, Д.Січінський та ін.)

Соціалістичний реалізм як творчий метод української культури та мистецтва.

Кіномистецтво. «Німе кіно». Закладання творчої основи українського кіномистецтва. «Романтичне кіно», «Поетичне кіно».

Архітектура. Конструктивізм (Я.Штейнберг, І.Малозьомов, Є.Холостенко, М.Гречината ін.) Неокласицизм («Сталінський ампір»). Індустріалізація житлового будівництва.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Висоцький О.Ю. Історія української культури: Навчальний посібник. — Дніпропетровськ : НМетАУ, 2009. – 130 с.

2. Історія української культури: курс лекцій / О.В. Ліхолат, П.А. Дігтяр, С.Ю. Боева та ін.; під заг. Ред. Д-ра іст. наук С.О. Костилюєвої. – К.: НТУУ «КПІ», 2010. – 336 с.

3. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 584 с.

Додаткова

1. Смолій В., Гуржій О. Як і коли почала формуватися українська нація. – К., 1999.

2. Брайчевський М. Походження Русі. - К., 1968.

3. Баран В., Козак Д., Терпиловський Р. Походження слов'ян. – К., 1991.

4. Винокур О., Трубочанінов С. Давня і середньовічна історія України. – К., 1996.

5. Грушевський М. Історія Руси-України: В 11 т. - К., 1991. – Т.1.
6. Котляр М.Ф. Русь язичницька. Біля витоків східнослов'янської цивілізації. – К., 1993.
7. Семчишин М. Тисяча років української культури. – К., 1993.
8. Терещенко Ю., Курило В. Історія України. – К., 1995.
9. Огієнко І. Українська культура. – К., 1991.
10. Попович М. Нарис історії культури України. – К., 1998.
11. Жолтовський П. Художнє життя на Україні XVI-XVII ст. - К., 1983.
12. Ісаєвич Л.Д. Братства та їх роль в розвитку української культури XIV-XVII ст. -К., 1966.
13. Марченко М.І. Історія української культури: 3 найдавніших часів до середини XVIII ст.-К., 1961.
14. Овсійчук В.А. Українське мистецтво XVI - першої половини XVIII ст. - К., 1985
15. Макаров А.М. Світло українського бароко. - К., 1994.
16. Українська література XVII ст. - К., 1987.
17. Українська культура: Лекції/ За ред. Д.М.Антоновича. - К., 1993.
18. УшкаловЛ.В. Григорій Сковорода і антична культура. - Х., 1993.
19. УшкаловЛ.В. Світ українського бароко: Філологічні етюди. - Х.. 1994.
20. Історія української культури. - К., 1994.
21. Історія української літератури. - К., 1986.
22. Мороз З.П. Українська драматургія і театр другої половини XIX ст. - К., 1950.
23. Меднікова Г.С. Українська і зарубіжна культура XX століття: Навч. посібник. – К., 2003.
24. Українська художня культура: Навч. посібник / За ред. І.Ф.Ляшенка. – К., 1996.
25. Культурне відродження в Україні: історія і сучасність. – Львів, 1993.
26. Донцов Л. Дві літератури нашої доби. - Львів, 1991.
27. Жулинський М.Г. Із забуття - в безсмертя. - К., 1990.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання - залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання

Сума балів за всі види навчальної роботи	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90-100	A	Відмінно	зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
67–74	D	Задовільно	
60–66	E		
35–59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни